

PATRIA VALMISTEELEE KRANAATINHEITINKAUPPAA SAUDI-ARABIAAN

Maailman yhdestä vähiten demokraattisesta maasta on tulossa Suomen suurimpia asevientimaita.

Patrian viime vuonna Yhdysvaltain hallituksen asevientiohjelman kanssa solmitun Nemo 120mm kranaatinheitinjärjestelmän kaupan lopulliseksi määräämäksi on varmistumassa yhdysvaltalaisen ja suomalaisten asiakirjojen perusteella Saudi-Arabia. Suomen viranomaiset ja Patria eivät ole vahvistaneet tietoa.

Patria solmi vuoden 2010 syyskuussa aiesopimuksen ja marraskuussa lopullisen alihankintasopimuksen kymmenien Nemo-järjestelmän kaupasta amerikkalaiskanadalaisen General Dynamics Land Systems Canadan (GDLS-C) kanssa. Patria Nemo 120mm on tuhovoimainen epäsuoraa tulta ampuva tulitukijärjestelmä. Patrian kertoi kaupan olevan osa Yhdysvaltain hallituksen liittolaismaihin suuntautuvaa asevientiohjelmaa (Foreign Military Sales, FMS). Asekaupan lopullista määräämää ei kerrottu.

SaferGlobe Finlandin laskeman arvion mukaan kranaatinheitinkauppa on arvoltaan noin 150 miljoonaa euroa. Se vastaa Suomen kahden vuoden keskimääräistä asevientiiä ja nostaa Saudi-Arabian Suomen 2000-luvun kolmen suurimman asevientimaan joukkoon. Muut kaksi ovat Puola ja Ruotsi.

Patrian kaupasta on julkaistu tänään KU Viikkolehdessä (13.5.2011) Jouko Hurun kirjoittama laaja artikkeli, joka pureutuu suomalaiseen asevientipolitiikkaan. Tämä SaferGlobe Finlandin ”Nemo etsimässä”-projekti ja Huru tekivät yhteistyötä tutkimuksissaan.

Kauppa solmittiin ennen vientilupaa

Patria on solminut sopimukset ja aloittanut kaupan toteutuksen, mutta ei ollut vielä huhtikuun loppuun mennessä saanut kaupalleen puolustustarvikkeiden vientilupaa. Kaikissa yli miljoonan euron kaupoissa vientiluvan myöntää valtio-

neuvosto. Patria on toiminut ulkoministeriön antaman ennakkolausunnon turvin.

SaferGlobe Finlandin asevientiasiantuntijan Jarmo Pykälän mielestä tämä on ongelmallista parlamentaarisen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan kuuluvan asekauppapolitiikan kannalta. Asekaupan toteutus on jo pitkällä, kun se tuodaan parlamentaariseen päätöksentekoon. Siinä vaiheessa siihen ei ole enää kovin helppo vaikuttaa. Esimerkiksi Yhdysvalloissa puolustushallinto joutuu ilmoittamaan kongressille merkittäviä asekaupoista etukäteen jolloin päättäjät voivat helpommin harjoittaa asevientipolitiikka.

Ihmisoikeudet aseviennin kriteerinä, kauppa käy

EU:n puolustustarvikkeiden vientisäädösten mukaan aseviennissä tulee ottaa huomioon määräämään sisäinen tilanne vallitsevien jännitteiden ja aseellisten konfliktien osalta sekä alueellisen rauhan, turvallisuuden ja vakauden suojele kuin myös ihmisoikeuksien kunnioittaminen kohdemaassa. Suomi on ilmoittanut noudattavansa EU-sääntöjä.

Saudi-Arabian amerikkalaisvalmisteinen sotilasajoneuvo partioimassa maan itäosissa.

Saudi-Arabia on Economics Intelligence Unitin demokratia 2010 indeksin mukaan maailman kahdeksanneksi vähiten demokraattinen valtio. Sen takana ovat Myanmar (Burma) ja Pohjois-Korea. Saudi-Arabiassa ei ole parlamenttia ja maata hallitsee kuningasperhe yksinvaltaisesti, poliittiset puolueet ovat kiellettyjä, kokoontumis- ja yhdistymisvapautta ei ole. Viranomaisten harjoittaman kidutuksen

on raportoitu olevan toistuvaa ja kuolemanrangaistus on käytössä yleisesti esimerkiksi muiden uskontojen kuin islamin harjoittamisesta. Naisten oikeudet ovat lähes yhtä heikkoja kuin ne olivat Talebanin hallitsemassa Afganistanissa. Naiset eivät saa esimerkiksi ajaa autoa tai poistua kodistaan ilman miespuoleisen sukulaisen lupaa ja valvontaa.

Saudi-Arabian enemmistö on sunnimuslimeja, mutta erityisesti itärannikolla on shiiamuslimeita. Turvallisuusjoukot ovat ampuneet viime viikkojen aikana mielenosoittajia juuri itärannikolla. Saudi-Arabia on syyttänyt shiialaisen Iranin tukevan Bahrainin, Jemenin ja Oman maansa shiioja. Sudan uhka Persianlahdella on kasvanut. Saudi-Arabian armeija pommitti hävittäjillä ja tykistöllä Jemenin shiia-kapinallisia marraskuussa 2009. Keväällä 2010 se osallistui näyttävästi armeijansa avulla Bahrainin shiiamuslimien demokratiaa ja uudistuksia vaatineiden mielenosoitusten tukahduttamiseen.

Asekauppa on vuosien projekti

Saudi-Arabian armeija pyysi vuonna 2006 Yhdysvaltoja myymään sille 724 panssariajoneuvoa (LAV II). Yhdysvaltain armeijan TACOM-keskus alkoi valmistella asekauppaa osana maan hallituksen FMS-asekauppa-ohjelmaa. Tarjouskilpailun voitti marraskuussa 2009 amerikkalaisen yhtiön kanadalainen tytäryhtiö General Dynamics Land Systems Canada (GDLS-C). Kaupan arvoksi ilmoitettiin noin 2,2 miljardia dollaria. Toimitukset alkavat huhtikuussa 2011. Osana kauppa Patria toimittaa näihin ajoneuvoihin yhdessä belgialaisen Mecar S.A:n kanssa 36 Patria Nemo 120mm kranaatinheitinjärjestelmää.

AMMUTAANKO SUOMALAISILLA TARKKUUSKIVÄÄREILLÄ BAHRAININ MIELENOSOITTAJIA?

Iso-Britannia epäilee Bahrainin käyttäneen sen myymiä tarkkuuskiväärejä demokratiaa ja uudistuksia vaatineiden mielenosoittajien tukahduttamiseen voimakeinoin. Suomi on antanut muutaman viime vuoden aikana luvan viedä Bahrainiin yli 200 tarkkuuskivääriä. Lisäksi Suomi on antanut luvan viedä Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän kuohuviiniin maihin muun muassa kaasunaamareita, tykkejä, ruutitehtaan sekä ase- ja viestijärjestelmissä käytettäviä teleskooppimastoja.

Arabimaiden kuohunta on saanut esimerkiksi Ison-Britannian peruuttamaan tammikuun 2011 jälkeen 160 aiemmin myönnettyä puolustustarvikkeiden vientilupaa Tunisiaan, Libyaan, Bahrainiin ja Egyptiin. Puolustusministeriön mukaan Suomi ei ollut maaliskuun 2011 puoliväliin mennessä peruuttanut yhtään aiemmin Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän epädemokraattisille hallinnoille myönnettyä sotatarvikkeiden vientilupaa.

MITEN NEMO-KRANAATINHEITINJÄRJESTELMIEN KAUPPA SYNTYI?

SaferGlobe Finland on käynyt läpi yhdysvaltalaisia ja suomalaisia asiakirjoja, joiden perusteella se on laatinut tapahtumien aikajanan. Suomen viranomaiset tai Patria eivät ole vahvistaneet tapahtumien kulkua.

20.7.2006 Yhdysvaltain puolustushallinto ilmoittaa kongressille mahdollisesta 5,8 miljardin dollarin FMS-asekauppaohjelmasta Saudi-Arabialle. Kauppaan kuuluu erilaisia puolustustarvikkeita, muun muassa 724 panssariajoneuvoa (LAV II). Yksi neljästä aiotusta pääasemyyjästä on ilmoituksen mukaan General Dynamics Land Systems Canada (GDLS-C).

28.7.2008 Patria saa luvan viedä esittelyyn yhden Nemo-kranaatinheitinjärjestelmän Yhdysvaltoihin ja Kanadaan. Lupa on voimassa vuoden 2009 loppuun asti.

11.12.2008 Patria saa luvan viedä esittelyyn yhden Nemo-kranaatinheitinjärjestelmän, ammusvaraston ja 10 hiekkaammusta Saudi-Arabiaan. Lupa on voimassa vuoden 2009 loppuun asti.

24.11.2009 General Dynamics (GDLS-C) julkistaa saaneensa Yhdysvaltojen FMS-asekauppaohjelmaan 724 panssariajoneuvon kaupan arvoltaan 2,2 miljardia yhdysvaltain dollaria.

2.9.2010 Patria tiedottaa solmineensa aiesopimuksen Nemo-kranaatinheitinjärjestelmän kaupasta GDLS-C:n kanssa panssaroituihin ajoneuvoihin (LAV II). Nemo on aiemmin myyty Sloveniaan ja vuonna 2009 Yhdistyneisiin Arabiemiraatteihin.

24.10.2010 Patria saa yhdelle Nemo-kranaatinheitinjärjestelmälle varusteineen väliaikaisen asevientiluvan testejä varten GDLS-C:lle. Lupa on voimassa vuoden 2012 loppuun asti.

18.11.2010 Patria ja belgialainen Mecar S.A. solmivat alihankintasopimuksen GDLS-C:n kanssa 36 Nemo-kranaatinheitinjärjestelmästä osana Yhdysvaltain hallituksen FMS-asekauppaohjelmaa johonkin kolmanteen maahan.

31.3.2011 Patria saa luvan viedä Nemo-kranaatinheitimiä ja osia Yhdysvaltain puolustushallinnolle testeihin. Tuotteita ei palauteta Suomeen vaan ne tuhotaan testiammunnoissa. Lupa voimassa vuoden 2013 asti.